

Různé zprávy.

HROMADNÝ VÝLET DO OBLASTI MONT CERVINU (Matterhorn) podnikl ve dnech 20. a 21. září m. r. milánský klub alpský. Neméně než 1018 turistů obojího pohlaví vedeno bylo údolím tour-nanšským do Breuilu, kde nocováno, aby dne následujícího podniknut byl přechod přes Theodulpass. S hlediska turistického takové podniky pokládati sluší za přestřelky, jichž nelze schvalovati.

Ex.

POMNÍK CHRISTOMANNOSŮV. Ve skupině Dolomitů Rosen-gartenských na cestě od jezera Karerského k chatě Ostertagově ve výši asi 2200 m odhalen pomník 22. září m. r. nadšenému alpiš-tovi a neúnávnému propagátoru alpské turistiky tyrolské, hlavně v Dolomitech, Christomannosovi.

Ex.

VYLOUPENÉ CHATY. Posledního podzimu byla v Alpách vylou-pena celá řada chat: tak zejména berlínská, grawandská a vídeňská v Zillertalu, darmštátská a několik jiných ve Fervallu.

Ex.

SILNICE NA PATSCHERKOFEL. Ve druhé polovici října m. r. odevzdána v užívání část silnice z Inšpruku na Patscherkofel a sice z Iglsu do Heiligwasseru. Silnice je trassována až k chatě Františka Josefa a odtud až na vrchol.

Ex.

Spolkové zprávy.

TŘETÍ VEČER ODBORU konal se dne 11. února t. r. v přednáš-kovém sále v Obecním domě. Přednášel p. ing. V. J. Rott o svých zajímavých cestách po Skandinavii. Sever Evropy není sice našemu obecnstvu neznám, leč p. přednášející svými sportovními styky dostal se do okrásků málo navštěvovaných a proto tím pozoruhodnějších. Le-dovce a fjordy, které navštívil, předvedl v řadě zdařilých obrazů, kteréž, doprovázeny svěžím výkladem, posluchačstvo plně uspokojily.

LISTÁRNA REDAKCE. Redakce je články pro tento ročník úplně zásobena. Pří-spevky, které by jí byly dále zaslány, bude nutno odložit do ročníku příštího.

OBSAH 3. ČÍSLA: Čermák, S. universitní exkursi v Dauphinských Alpách. — Rů-žička, Biologie v Alpách. — Storch, Elgon. — Pták, Ankogel. — Zprávy: Ze slo-vanských Alp a Přemoří. — Literatura. — Různé. — Spolkové.

Vydává Český odbor slovinského alpského družstva redakcí Dra B. Franty a Dra V. Dvorského. — Knihkárna Karla Reyla nást. Marie Reylová, Praha III.

ALPSKÝ VĚSTNÍK

ORGÁN ČESKÉHO ODBORU SLOVINSKÉHO ALPSKÉHO DRUŽSTVA
ROČNÍK XV. 1913. ČÍSLO 4.

Dr. KAREL CHODOUNSKÝ:

Mrzla Gora.

Což, zase jsi letos chodil po horách? tázal se mne přítel při setkání po prázdninách, „neomrzelo tě to ještě?“

Jako by nás omrzelo mohlo co nás těší a co nás činí spoko-jenými. „Ale osvědčíš tur jsi přece už zanechal? Sestárli jsme brachu, je třeba se šetřit!“

Pravda, pravda — blížíme se nejzazší mezi věku lidského a stáří jest samo o sobě chorobou, senectus ipse morbus. Kamkoliv se vrátíš, všude narazíš na „mene tekel“, na samé výstrahy a závory!

Právem? Kterým rokem vlastně počíná stáří? Jsou pojmy stáří a staroba totožnými? Snad je na šetření dost času až když přišla staroba. Kdo se v stáří předčasně začne šetřit, urychlí příchod staroby. Pokud dovedeme a můžeme, zachovejme způsob života, při kterém jsme v zdraví sestárli. Tvrdým, činným způsobem života udržíme si déle výkonnost, bojme se šetření, které v stáří bývá počátkem konců.

Proč bych dále nechodil do hor, když mne výkon neshroucuje, nýbrž těší, ať již jdu v úpalu slunečním, neb v bouři a metelici, cestou necestou, po štítech hor neb v lesních úvalech. Nestýská, je-li můj žaludek od-kázán pouze na zásoby v ruksaku, neb musím-li se spokojit mlékem a sýrem na salaších, či jen žgancemi z pohankové mouky a salátem se špekem v krémách zapadlých vesnic horských a spím stejně dobře na seně, jako na úpravném lůžku. Proč bych se měl vzdávat?

Ten horský sport! Jaké potěšení! Tam na horách, jen tam jsem volným člověkem. Starocha se všemi jeho povinnostmi a vrtochy zane-chám hned v Praze, mávnu mu na shledanou „zas až po prázdninách!“ a uhnu se světu v ony velké, mlčenlivé rozlohy, kde ke mně tak důvěrně hovoří šum lesů a hlasy bystřin, kde se oko krásou opije, kde veleba duši povznáší. To mi stačí, žiju tam sobě onu volnou hrstku dnů! Nemám v horách ambicí!

Čert ví, proč tu hájím svůj sport, jako by sám o sobě mohl být nějakou přihánou. To ta rozmluva s přítelem mi z mysli nešla, úkosem na mne hleděl, politoval. Má se mnohem lépe na své viležatře u jezera, kde se po dobrém obědě vyspí v síti visuté, kde netřmáci zbytečně své staré nohy. Prosiť.

To byly myšlenky, když jsem 16. srpna min. roku ve společnosti Jaroslava Matuše, Růženy Nekuťové a své dcery sestupoval se Saviňského sedla u Jezerska dolů do Mrzlého Dolu. Mířili jsme na Mrzlou Goru, okolo níž ještě před málo lety turisté chodili s respektem.

Byl krásný, slunný den, srdce se smálo a chladivý vánek výšin dul v rozhalenou hrud. Od Mrzlého Dolu traversovali jsme značeným směrem vzhůru k massivu hory, která se tu týčila v mohutných srážech k jasné obloze. Před vlastním výstupem jsme v kosodřevině posnídali, zuli horské boty a navlékli krpce.

Měli jsme totiž v úmyslu opakovat výstup, kterým nás roku minulého vedl zvěčnělý Potočník a tam jsou plotny, po kterých neradno v botách.

Mrzla Gora značenou a poněkud upravenou cestou jest již četným našim turistům známa a poněkud upravenou cestou jest již četným našim turistům známa a proto členáře uvádím hned k první skalní věži, za níž se naše cesta od značené odbočuje na levo (západ) do skalního, šterkem naplněného koryta. Svah jeho jest dost nakloněný a jak na šterk šlápněš, uvolňují se jeho massy před tebou i za tebou a rachotivý proud se dá do pohybu. Což jinak v ssutkách srážných sestup konáváme skokem, ale zde jen nehluboká vrstva hrubého kamena na tvrdém skalním podkladu, místy stupňovitém, zde dlužno krok brzdit, vzdorovat návalu šterku ze zadu. Asi za čtvrt hodiny došlapeme konečně vyústění koryta, kde přestoupíme v pravo na pevné skály; traversujeme po snadných římsách severním směrem massiv k malému sněhovému poličku, jen málo srážnému. Solva jsem naň vstoupil, smekla se mi noha a bezbranně jsem letěl kousek cesty po zvlhlé skále, která mi skalpovala pás kůže na předramení. Je dávno známé, že jsou krpce na sněhu proradné a zde jsem se přesvědčil, že se nemá podceňovat ani tak nevinně vypadající kousek, jako bylo to naše poličko. Nálevem čajovým vymyli jsme ránu a obvázali, tak že brzy přestala pálit.

Brzy za prvním minuli jsme druhý malý sníh a dále již orientace naše vážla. Loni jsme šli širokou prasklinou vzhůru, ale kterou? Jsou tu dvě. Jedna se táhne (orograficky) z pravé a druhá z levé strany západního massiva. Vstup do levé byl těžký dle orientace Matuše, dost možno, že jsme se dostali již příliš vysoko a pravá byla příkrá, uhlazená a končila slepě velkým převisem. Rozhodně nebyli jsme již na ruč Potočníkově — a bývá pravidelně tak, že když se jde s vůdcem, ujdou snadno nepatrně třeba a přece rozhodující úbočky.

Uvažovali jsme co dělat? U vědomí poměrné snadnosti tury nevzali jsme s sebou lano — a pustit se bez něho do skal neznámých? Co, zkusíme to — a když narazíme na zlá místa, vrátíme se. Pokud jsme terrain přehlednou mohli — zdál se výstup asi středem massiva nejmožnějším — a tudy jsme se také dali. Od místa k místu kladli jsme červené papírové pásky a připevňovali je kaménky, abychom při eventuelním návratu měli zabezpečený směr.

Výstup šel hladce a výšky rychle ubývalo, svah Belské Kočny byl již hluboko pod našimi nohami, když jsme stanuli před úzkým, příkrým a mokřým komínem, jehož délku jsme odhadovali na dobrých 15 metrů. Naše dámy tu povážlivě kroutily hlavou, ale Matuš v něm již šplhal vzhůru, prohlašuje, že má pevné a četné záchyty — a po napjatém čekání, uvolnilo se nám, když ohlásil, že je nahoře a že to dále dobře půjde. Bez dlouhého uvažování zanechal ruksak na dobytém stanovišti, slezl komínem zpět, aby nám při výstupu vypomohl.

V komíně se skutečně dalo šplhat dobře, ale byly přece chvíle, kde ruka hmatala dlouho a marně po nějaké bezpečné opoře a kdy vznikla tichá pochybnost, půjde-li to dále — a kdyby nešlo — sestup by byl ještě méně příjemný. Takové situace budí energii — a zvýšenou vůli zase šup vzhůru, nový záhyt, a šlo to dál, tak že všem se zdařilo projít. Nad „Matušovým“ komínem, jak jsme jej svorně pokřtili, přehlíželi jsme již nejvyšší oblast hory, jež nám rozradostněným sluncem ozářena planula vstříc. Za druhým krátkým a snadným komínem rozptýlili jsme se v „sřelecký“ řetěz a šplhali každý svým směrem po lehkých již skalách a závodili, kdo nejdříve se dostane na hřeben. Matuš na pravém křídle se nám ztratil z obzoru a co my se ještě potýkali s terrainem, dozněl k nám za krátko vítězný jeho výkřik, oznamující, že dospěl cíle. Za chvíli byli jsme všichni na štítu hory v radostné náladě a s blaženým pocitem, jaký připravuje každé dílo, jež vyžadovalo znoje, trochu strasti a pochybnosti a které se konečně slavně dovrší. Doufali jsme, že tu zastihneme ještě slečnu Barešovou a Krejčovou, které šly značenou cestou současně s námi na Mrzlou Goru, ale jak záznam v knize S. P. D. svědčil — nevyžkaly nás.

S chuť jsme pak vybrakovali sýry, jablka, švestky sušené, bonbony a jiné skvosty z našich ruksaků a po zákušce oddali jsme se siestě, rozloživše své údy po kostrbatém hrbeťu skalním a mžourali spokojeně v nedohlednou dál, k údolím, lesům, přes hory daleko daleko!

A můj přítel zatím po dobrém obědě dřímá tam u jezera ve visuté síti a myslí si: To jsou blázni ti turisté, co se tak zbůhdarma škrábou po skalách. Co z toho mají?

Biologie v Alpách.

(Pokračování.)

Ochrana zakládá se na tom, že polohou květů zamezí se vnikání vody. Nejjednodušší je ovšem zavěsit kalíšky květů otvory dolů; toto přizpůsobení jeví ku př. vřes, s kterým se na lesních mýtinách často v Alpách setkáváme, dále zvonky (*Campanula*), hledik (*Antirrhinum*) a. j. U mnohých rostlin teprve během vývinu květu dochází k zaujetí této polohy: poupata hledí ještě vzhůru k obloze, rozvíté květy však k zemi.

Některé rostliny však mění polohu svých květů teprve, když nadejdou okolnosti k tomu nutkající. V létě, když před propukající bouří vzduch nasycen je vodními parami, tu možno pozorovati na lukách Alpských (ovšem ale i v nížině), jak mnohé byliny (ku př. čapí nůsek, sedmikráska a j.) svěsí hlavičky svých květů, dříve k obloze obrácené anebo jako zvonky jednoduše kalichy květné uzavírají. A když bouře přejde a slunce vysvítné z mraků, vlhkost vzdušná sklesne, vracejí se květy ty zase ve svou obvyklou polohu.

Vedle deště má značný vliv jak na tvar tak na rozdělení rostlin vítr. Je to snadno pochopitelné, neboť vítr půdu — živitelku rostlin — vysušuje, tak že mohou na ní pouze xerophyty se dařiti. Kde není větrů v horách, tam je vlhko a chladno, jež snáší jen určité druhy rostlin.

Ale vítr má namnoze i účinek zhoubný. Za zimních mrazů vítr ničí stromy, poněvadž velmi vysušuje. Zmrzlá země nemůže rostlinám poskytnouti výživu a proto hynou. Studené a prudké, zejména zimní větry sesřihují i vrcholky stromů, tak že odumírají. Nacházíme pak takové stromy, z jejichž zelených korun vyčnívají do hola obnažené a uschlé větve vrcholné. Několik takových nápadných skupin možno viděti u Krimmlu, kde oholení vzniklo studenými západními větry vanoucími přes sedlo údolí Gerlosské od hornopinzgavského dělicí; větry ty bývají periodické a v létě kolem páté hodiny pravidelně se dostavují, asi hodinu trvajíce.

Když vrcholek odumřel, rostou ostatní větve nejprve rovnoběžně a ohýbají se pak zase nahoru až dorostou výše, v níž je vítr zase zasáhne a zase oholí, tak že strom nabývá tvaru deštníkovitého, jak jej známe ku př. u piní jihoitalských. Právě v Krimmlu za hotelem Waltlovým na cestě k vodopádům nachází se takový typicky deštníkovitě přetvořený strom. Horským stromem zvláště vysloveného analogického tvaru jsou Araukarie, vystavené na bocích australských hor neustálým větrům, jimž se svým tvarem přispůsobily.

Na přemnohých místech, především pod větrnými sedly, dosahují stromy pouze výše, do které jsou větru chráněny.

Rozumí se, že zejména na místech, kde vítr převahou s určité strany vane, obrací se větve stromů po větru, tak že strom nabývá vzhledu asymetrického. Větve na straně proti větru odumírají, poněvadž se větrem o sebe otloukají a tak zbavují kůry i pupenů, olamují se, čímž asymetrie se ještě zvětšuje.

Známe všichni takové stromy z vyšších poloh horských, na hranici stromoví, (tak zv. *Wetterbäume*), jež všechny zřejmě ukazují vliv větru na ulváření rostlin a těžký zápas těchto o existenci. Větve jich bývají zkrouceny, spletené, nepravidelně rozestavené, k zemi přichýlené, koruny po větru obrácené, sploštělé a pod. Nádherné stromy takové viděl jsem poblíže sedla Korénského v Karavankách. Stromy ty, jak pocho-pitelné, mají hluboké a mohutné kořánky, jímž takoruka křečovitě drží se půdy. U stromů vysokých vytvářejí se na kmeni i oporné pilíře vysoko sahající na straně od větru odvrácené, jež kmen sesilují. Všechny tyto zvláštnosti jsou typickými případy funkcionelního přispůsobení.

Velmi často mezi takovými stromy setkáváme se s tak zv. stromy kandelabrovými či lyrovými.

Tento tvar je ovšem podmíněn ještě jinými vlivy, o nichž v pozdější kapitole bude pojednáno. Ale má-li k němu dojiti, je nutno při vzrůstu kandelabrovém, aby vrcholná větvička byla zničena, což se nejčastěji stává větrem. Z ostatních větví pak některé přejímajíce funkci větve vrcholné, ohýbají se z původní vodorovné polohy do kolmé, čímž nabývají vzhledu ramen kandelabrových. Zobrazují v příloze takový strom kandelabrový z Riffelalpy s nádherným výhledem na Matterhorn.

Co se týče stromů lyrových je původ jich podobný jako u stromů kandelabrových jen s tím rozdílem, že celý původní kmen stromů vlivem větru ku př. byv vyšinuť z polohy kolmé, nabyl polohy šikmé neb vodorovné; načež postranní větve jeho přejímajíce zase funkci větve vrcholné počnou místo vodorovně jako dříve růsti kolmo. Je-li jich řada vedle sebe, nabývá pak strom vzdálené podoby s lyrou, jejíž struny představují ony kolmé větve. Neobyčejně mnoho takových lyrových stromů lze spatřiti v divokých lesích údolí Hornosulzbašského ve Vysokých Taurách.

Jeví-li se takto na jedné straně vítr jakožto nepřítel rostlinstva, na druhé straně pozorné oko seznává mnohdy jeho působení příznivé ve směru rozšiřování rostlin. Přenášejí vítr často na značné vzdálenosti lehounká semena rostlin, rozsévaje tak život a přiváděje rozmanitost do flóry míst vzdálených. Byla nalezena větrem zavátá semena na ledovcích. Sám viděl jsem vznášeti se několik chuchalců chmýří semenného z bodláků na ledovci Langtauferském pod Weisskugel (r. 1900).

(Příště dále.)

Dr. JIŘÍ ČERMÁK:

S univerzitní exkursí v Dauphinských Alpách.

(Dokončení.)

Krátký oddech na chladném sněhu, jen pokud nejnnutněji třeba, a již zahájili jsme sestup na ledovec. Pod námi od sedla spadá ledová stěna; vyhýbáme se jí směrem k Dôme de la Gandoliere, procházíme mezi řadou zejících trhlin, které by byly málem svedly p. profesora, aby na můstku jedné z nich k zděšení starého Rodiera držel účastníkům objasňující výklad. Pak již ostré, ale klidné, trhlínami nepřerušované svahy, kryté sněhem, spadaly k jazyku ledovce. Bujnější účastníci, zejména z třetí partie, se již odvážali, a Kumm dokonce spustil se v divoké jízdě, opepřeně několika nedobrovolnými kozelci, přímo dolů. Jeho příkladu následovali jsme brzo Alix a já, na štěstí bez akrobatických kousků, za námi i nosič a s ním i Nesme, takže (až na dva) byla nyní třetí partie v čele výpravy.

Pochod po téměř rovné ploše ledovcového jazyka, kryté mohutnou vrstvou sněhovou, byl pohodlný. Teprve kde začal zase ostřejší spád dolní části jazyka a objevoval se již obnažený led, zabočili jsme stranou do úbočí Pic de la Grave, kde sněhovými žleby a zvětralým skalím jsme sešli — několika směry, dle toho, jak kdo měl právě mnoho chuti a odvahy — do balvaniště rozsáhlé čelní moreny. Hustý déšť, který se zde na nás snesl, zrychlil ještě naše kroky, a tak k páté odpolední vstoupili jsme do ochranné chaty, Refuge de la Selle, (2680 m).

Prostředná, neohostěná chata z kamene, malých rozměrů, celkového vzhledu asi jako obyčejná salaš v slovinských Alpách. Kaninská chata by se zdála u srovnání s touto chýškou pravým hotelem. Nevím, jak se všichni do těsného prostoru srovnáme. Na štěstí několik účastníků a s nimi také jediná dáma naší výpravy prohlašují, že jsou unaveni tak, že zítřejší tury s námi se nebudou moci účastnit a proto rozhodují se pro sestup do St. Christophe. Tím odpadá starost o místo pro šest osob.

Dvanáct zbylých rozdělilo se o místa na pryčnách, které z úspory prostoru jsou postaveny ve dvou poschodích nad sebou. Vystlali jsme lehce pryčny slamou, které tu byly dvě otepě uchystány, a pak vyšli jsme před chatu, připravit si večeri ze zásob a užívat při tom velkolepého výhledu do prolehlých srázů Dôme de la Gandoliere, le Plaret (3570 m) a Aiguilles du Soreille (3602 — 3320 m), které z vysoko sahajících sněhových zástěr zdvihají svoje černé, skalnaté a rozsochaté hlavy do oblak.

Zuřivý liják zahnal nás do chaty a stísnil nás všechny na lavice kol stolu a na okraje pryčn. Po návrhu p. prof. Blancharda skládáme komunisticky veškeren proviant, který jednotlivci v tlumocích přinesli, na stůl v malebnou hromadu, kterou potom obratné ruce Nesmovy a Beneventovy promíchávají a dělí na dvanáct spravedlivých dílů. Piknik je dokonale, vždyť oslavujeme dnes „quatorze juillet“, den pro Francouze tak památný! Večeri uzavírá čaj. Stmívá se kvapem. Na chatě není světla. Vzpomínám, že z opatrnosti mívám v tlumoku lucernu a svíčky; skutečně, za všeobecného jásotu vylovil jsem z chaosu svého tlumoku obě, i svítilnu i dvě pěkné svíčky. Prof. Blanchard mi za to v žertovné řeči v čajovém přípitku gratuluje, že jsem se postaral o osvětlu v tak zapadlé chatě.

Plamen svíčky osvětlil i prkny pobité stěny chaty a objevil na nich vedle spousty nápisů i zajímavé kresby. Zejména velkolepým dílem byla serie pěti obrazů z historie Alp, malovaná, jak podpis hlásal, společnou rukou od nešťasníků, které zuřivá nepohoda držela po tři dny zde v zajetí. Obrazy znázorňovaly: 1.) pravěk Alp, zápas paleo- či neo-litického člověka s medvědem, 2.) starý věk: přechod Hanibalův přes Alpy; 3.) středověk, Richard Lví srdce v Alpách, 4.) novověk: Napoleon v Alpách, 5.) doba nynější: divocí lezci v neschůdných srázích hor, 6.) doba budoucí — létání v aeroplanech od hory k hoře. Vše podáno s neobyčejnou dávkou humoru. Nejpovedenějším obrazem serie byl přechod Hanibalův; slavný válečník jede na slonu po alpské silnici, na které ho upozorňují výstražné tabulky automobilních spolků „Attention! Rallentir!“

Do večeri přinesl kdosi, kdo náhodou vyšel ven, Jobovu zvěst, že se k chatě blíží ještě vůdce se dvěma turisty. V družné společnosti nastal poplach. Každý hleděl pojistiti si svoje místo na pryčnách tím, že si na ně ulehl. Učinil jsem také dle moudrého vzoru — a příchodu nových hostů jsem se již nedočkal. Ušnul jsem jako zabítý.

Ráno 15. července jsem procitl za to první. V chatě byl mráz a těžký vzduch. Lidé spali, namačkání na sebe na pryčnách, na stole i na lavicích, ba i zbylá volná místa na zemi byla obsazena. Krátce — vstáti jsem při nejlepším vůli nemohl, poněvadž bych byl musil šlapati po spáčích. Ale starý Rodier již také otevřel oči a dovedl způsobiti, aby i druzí nelenošili. Když se jeden za druhým zdvihl na nohy, bylo i v těsné chatě jakž takž možno se pohybovati, ač nás tam bylo na malém prostoru 12 členů exkurse, vůdce a dva nosiči, cizí vůdce a dva cizí turisté, celkem 18. Tiseň jak na nějaké protestní schůzi.

Na štěstí v strojení jsme si mnoho nepřekáželi; já jsem si pouze našel klobouk, který mi v noci spadl s hlavy, vzal jsem tlumok na záda — a byl jsem připraven k odchodu. Druzí neměli, jak jsem pozoroval, také o mnoho více práce.

Dnes čeká nás přechod přes Col de la Lauze do La Grave. Starý Rodier proto ani mnoho nespěchá. Přece však po 5. hodině jsme se vydali na pouť vzhůru do strmých ssutkových srázů Pic de la Grave (3673 m). Brzy vystřídali ssutky strmý sníh a skalní stupně. Výše sněhový sráz působil mnohým rozpaky svojí tvrdostí; někteří nešťastníci klouzali za každým druhým krokem. Proto vůdce, popřáv u posledních skalek vypravě několik minut oddechu, sáhl k lanu. Užil sice tři lan, ale svázel jednotlivé kusy ještě navzájem, takže nás všech 12, s vůdcem a nosiči 15, bylo spojeno v jediný růženec. Ošival jsem se při pomýšlení, jak by to mohlo smutně dopadnouti, kdyby některý ze slabších chodců vyklouzl. Byl bych se nejraději odvázel a šel na svůj vrub, jako partie samostatná — to však z ohledu na druhé bylo nemožno. A tak s odevzaností do vůle boží šlapal jsem, jako jeden z posledních členů růžence za starým Rodierem, který zvolna krok za krokem vytesával stupně do zledovělého firnu. Strmý sněhový sráz trval dlouho, velmi dlouho; konečně však přece svah jeho se zmírnil; vyšli jsme skalinami, vyčnívajícími jako ostrov z bílé pokrývky na ledem kryté sedlo Col de la Lauze (c. 3500 m).

Bez zastávky sestupujeme ihned na druhou, mírně skloněnou stranu, na ledovec de la Girose, východní to část obrovského zalednělého komplexu Glacier du Mont de Lans. Tu a tam se proplétáme mezi prasklinami, celkem však pochod po ledovci jde hladce a bez námahy; ještě krátký sestup na odnož velkého ledovce, na Glacier du Lac vyžadoval jakési opatrnosti, pak již byli jsme venku z ledu a skal. Velebná Meije, která výše jevila se nám v pohledu s boku jako masivní, strmá pyramida, zmizela nyní za skalní hranou. Pod námi v mělké kotlině zalesklo se malé jezírko, Lac de Vachier, a v jeho bezprostřední blízkosti zastihli jsme Refuge, ohostěnou chatu pro turisty, vystupující z La Grave. Chata byla plna hlučících lidí, takže jsme raději ani nevstoupili do vnitř. Venku na lavici jsme se vyrovnali s Rodierem, srdečně rozloučili a bez dalších zastávek spěchali zelenými svahy, travnatými a tíha tlumoku se uplatňovala zle. Na štěstí se našel v expedici muž, který, aby vypadal alpsičtější, přejal od Rodiera moje lano, a nesl je s pýchou ovité kol ramen až do La Grave; pro mne to znamenalo tlumok o tři kilogramy lehčí.

Doleji na terassách rozestoupily se při pohledu nazpět zase po delší době strmá horská údolí a objevily oku pohled pohádkové krásy na strmý vrchol Meije se splývajícími od něho ledovci de la Meije, du Tabuchet a de l'Homme. Také cíl naší cesty se objevil, skupina domků

na svahu údolí, při bílé silnici, La Grave (1526 m). Odpoledne byli jsme v hotelu Meije v La Grave, kde výborné dejeneur i později večerní diner chutnalo nám znamenitě. Večerní froulkou po tiché osadě v rozkošném údolí, pod hvězdnatou oblohou, zpola zakrytou hrozivým stínem Meije s jejími mrtvolně bílými ledovci, naše univerzitní horská tura skončila za hřímavých zvuků Marseillaisy, zpívanými z plných plic nejen členy exkurse, ale i seběhnuvšími se domácími lidmi.

Ráno 16. července ubírali jsme se již zvolna podél toku Romanche nazpět k Bourg d' Oisans, odkud silniční dráha navrátila nás zase od praktické geografie k theoretickému studiu ve zdech univerzitních ústavů grenobelských.

▽ ▽ ▽

J. HENDRYCH:

Z lezeckých tur v Cechách.

K nesčetným půvabům a krásám našeho „Českého ráje“ druží se v poslední době — pěstování domácího alpismu v Prachovských a Hruboskalských „Dolomitech“. Myšlenka tato, ovšem v jiné formě, pouťala již před námi ojedinelé sportovce, ale jelikož nenašla u nich prohloubení, nedospěla k velkým výsledkům. Vřelejší touha, než s jakou obyčejní turisté pohlížejí na podivné útvary pískovcových skal, byla pohnutkou naší k heslu: „Vzhůru až vrcholům hrdě se vznášejícím nad okolními lesy!“ Jejich osamělé věže a stěny již proto nás vábily, že k nim nevedlo zábradlí ani řada stupňů, nýbrž námi objevené a namáhané cesty, na konec sladkým pocitem vítězství odměněné a pochopitelné jen těm, kteří nepodléhají zbytečné bázi o svou kůži. V druhé řadě vzpomínám na „školní prach“, který nutkal nás, abychom volili odlehle a divoké zátíši, kde jen čistá radost plynula z našich prvních úspěchů i nezdarů. Sportovní mysl hledala potřebu — přemohla začátky a učinila nás průkopníky nového směru.

Činnost jsme zahájili v Prachovských skalách již r. 1907 u „Mouřenína“ a v „Babinci“, kdež jsme začali v nižších polohách studiem postupu nebo vzpírání komínem, učili se užívatí lana jako záchrany a pomocného vytahovadla pro slabší členy našeho kroužku. Povaha skalin nutila nás a někdy sváděla zavěšovat lano na vrcholu kolem přirozených výčnělků a spouštěti se . . . až k jedné události, při níž si přední pilotové spálili ruce . . . Když bolesti pominuly sešli jsme se opět ve skalách, abychom

chybu napravili. A tu jsme přišli na „kličky“. Lano převinulo se jednou nad kolenem, podruhé přes nárt a druhou nohou se sevřelo, takže váha těla připadla nikoliv na ruce, nýbrž větším dílem na nohy.

Zdokonalením lanové techniky a vlastní zručnosti stoupla odvaha. V celém labyrintu skal zalíbil se nám nejlépe osamělý „Mnich“ v Císařské chodbě. Byl zasmušilý podzimní den (4. října 1907.), kdy stáli jsme ještě pokorně u jeho opánek. Východní stěna, která až na vstup a asi v polovici vyčnívající hřbet poskytovala jakýsi komín různé světlosti a hladkosti — uvítala nás hrdě . . . Přítel J. K., který doprovázel můj výbojný plán, pochyboval o zdatu, neboť viděl již na počátku, že bez jeho přispění nedostanu se ze širokého komína na další stupeň. A výše? . . . zase záchrana stala se nemožností, poněvadž musil státi příliš hluboko.

Přece však jsme se pokusili. Zmíněný hřbet byl sice bez záchytů a kromě toho již 20 m nad zemí, leč nepřijemná posice v otevřeném komíně dodala mi vzpruhu . . . rázem vyšvihl jsem se na hladkého „koně“ a s ním sklouzl do druhého komína, kde čekal mne první oddech. Upevnil jsem lano a dal znamení kolegovi, že může za mnou. Zda-li zpočátku ještě nevěřil svým pažím, nevím, ale nadšení u něho stoupl, když dosáhl výše 25 metrů.

Za novým polokomínem, proti němuž protestovala naše až do krve rozedraná kolena, usmíval se již vrchol. K němu jsme stoupali hlemýžďím krokem, ale neúnavně a bez ohledu na kolena dokud pod námi poslední překážka nezmizela. Na vrcholu podali jsme si ruce, které chvěly se námahou.

Na paměť prvního výstupu na severní vrchol „Mnicha“ vztýčili jsme plechovou vlajku a k ní přiložili do krabice své navštívenky.

Šedé mraky táhly kolem nás až dosud nečinně. Teď najednou začaly kropiti naše dílo, aby zůstalo svěží do budoucnosti. Než jsme uklidili do tlumoku všechny rekvizity, našli místo, kde zavěsíme lano, byla skála již jako skluzavka. První závěs na jižní stěně minul bez příhody. Ale při druhém, kdy vody značně přibýlo, sjel jsem 15ti metrovou vzdáleností zprvu po skále, později vzduchem za tři vteřiny. Přítel můj stál dole překvapen, když jsem přiletěl sklouzavým letem do pískového svahu a tam se ještě několikrát obrátil. Běžel ke mně a pomáhal mi vstávat; „Nic se ti nestalo?“ — Mám jen spálené prsty, na zádech nějakou modřinu od kladiva a železného samovaru, které jsem uložil do tlumoku . . . A pro dnešek snad už dost . . .

Tím skončili jsme první velkou turu, výstup na „Mnicha“.

Na sklonku podzimní sezony obrátili jsme pozornost na imponantní skupinu Krkavčích skal — v malebné oblasti „Hlaholské vyhlídky“. Od

„Moravska“ a s úzoucké cesty vedoucí do „skalního města“, připomínají věrně některé obry z Českosaského Švýcarska. Teď v míru jsou oblíbeným sídlem kavek a v době turistického hnutí — předmětem obdivu. Nám byly předmětem zlé „lezby“, kterou ovšem předcházelo důkladné prohlédnutí vnějšího i vnitřního zařízení stěn. Celkový vnější útvar množstvím uhlazených ploch nepokytuje naděje; proto obracíme se do jakéjsy tmavé díry, která vede k ústí několika vnitřních komínů. Jsou vesměs lákavé a na první pohled jen málo krkolomné, tam kde se sbíhají. Na západní straně uzavírají dvě skaliska temný komín, který se nahore značně rozšiřuje. Najdeme-li ještě spojení jeho s užším sousedem, kterého vyhledli jsme si předem s Hlaholské vyhlídky, pak máme theoreticky úkol rozluštěný. O skutečné provedení zasadili jsme se brzy potom v nejbližším komíně. Posouvání jím, zády na jedné, kolena a rukama na druhé stěně, nezpůsobuje tolik úzkosti jako traversování neb slézání volné stěny, ale vyžaduje hodně síly. Ježto změny rozměrů a jakosti těchto dlouhých komínů měřili jsme poprvé — není divu, že jsme se přepočítali. Pod vrcholem objevila se převíslá stěna, na níž byli jsme úplně vyčerpani. Komíny nabývaly smutnější barvy — stmívalo se zároveň. Nezbylo nám než turu přerušiti a odložit na příště . . .

Po mrazivé noci, kdy celý kraj byl postříbřen silnou jinovátkou, pustili jsme se opět do „Krkavčích komínů“. Ale vlivem snížené teploty schladlo i nadšení naše pod těžkým vrcholem. Kollega D., zimou zkřehlý, nechtěl o dalším šplhání ani slyšeti a já vida, že vynucený pokus smutně by mohl skončiti, podrobil jsem se jeho přání. Za námi přihnala se zima, která nám sice okrášlila stěny běloučkými ledovými květy, ale do nich nás nepustila. Až na jaře!

Několik slunných dní březnových (1908) vyvábilo nás v plně lezecké výbroji zase ke Krkavčím skalám. Po prvé (21. 3.) vlezli jsme do komínů ještě zalednělých. Po druhé a po třetí přišel déšť a po čtvrté (25. IV.) hromobití. S těmito průvodci museli jsme vždycky heslo „vzhůru“ rychle obracet směrem „dolů“.

Zatím získali jsme nového přítele-lezce Vl. P., který byl též vynikajícím humoristou a tím nemálo přispěl k největším úspěchům, z nichž přední místo má první slezání Krkavčích skal (2. května 1908). Až k převíslé stěně pod vrcholem měli jsme cestu jistou. Tam jsem pomohl příteli a ostatním druhům, kteří čekali dole, hodili jsme jeden konec lana s hřimavým: „Nazdáár!“ — Kdo se cítíte, můžete se uvázat, my vám pomůžeme nahoru.“ Všichni se hrnuli k lanu. Ale místo sebe přivázali ruksak, v němž vedle jiných potřeb byl také krajíc chleba

s máslem. Vrcholových cigaret jsme neměli, proto pustili jsme se do vrcholového krajice. Konečně po odpočinku, důležitém záznamu v plechové krabici, zavěsili jsme lano, sešplhali jsme ke komínu, lano stáhli a pak vesele sjížděli až k místu, kde nás čekali ostatní přátelé.

(Příště dále.)

▽ ▽ ▽

Zpráva o činnosti českého odboru slovinského alpského družstva v roce 1912.

Rok 1912 byl obdobím příprav pro velké podniky let nejbližších. Na předním místě jest to stavba třetí české chaty, pro niž určeny pozemky na sedle Saviňském. Chata na Saviňském sedle jest nezbytná pro bezpečnost naší posice v Saviňských Alpách, zejména v kotlině Jezerské a bude mít též turisticky nemalý význam. Rinky, Baba a Mrzla Gora stanou se mnohem přístupnějšími, než byly dosud, pro pohodlnější turisty jdoucí z Logarského neb Belského údolí do Jezera neb k České chatě bude tu vítaný odpočinek. Spolu s chatou bude třeba úpravy nových cest, zejména na Rinku a Mrzlé Goře. Přípravy ku stavbě chaty jsou vykonány i bude lze na jaře začít. Vzhledem k tomuto projektu omezila se letošní činnost v Saviňských Alpách na opravu dosavadních cest. Za to zřízeny dvě důležité cesty v Alpách Julských. Předně přeložena cesta z Koritnice na sedlo Puncu tak, že vede skalami a nikoli jako dříve přes sniž, zejména však byla zřízena cesta od salaše Trenty přes Velikí Kot do Planice, čímž Trenta nabyla krásného turistického spojení s Planicí a Koritnicí. Kromě toho cesty nově označeny a opatřeny tabulkami. V nastávajícím období bude rozmnožen také počet lůžek v chatě Koritnické na 10.

Obě chaty odboru byly četně navštíveny, ač počasí minulého období bylo velmi nepříznivé. Návštěva v chatě Koritnické stoupla oproti roku 1911. Česká chata byla navštívena J. E. tajným radou, ministrem Trnkou.

Česká letní sídla, zejména Jezero a Kranjská Gora byla hojně vyhledávána, jest však třeba další organisace, zvláště po té stránce, aby česká návštěva byla stejnoměrnější po celé léto. V Jezeru třeba pak dbáti opětovných cizích snah, usilujících o to, aby přestalo býti výhradně slovanským letním sídlem. Pro letní hosty v Jezeru byl péčí odboru rozšířen koupací bassin a zřízena kabina pro dámy.

V publikační činnosti odboru dlužno se zmíniti o přeměně zevní úpravy „Alpského Věstníku“, kteráž byla členstvem sympaticky přijata. Připustí-li to finance odboru, bude spolkový orgán po stránce obrazové bohatěji vypravován než dosud. Jako v minulých letech přihlíženo hlavně k článkům a zprávám, týkajícím se slovinských Alp, leč i jiná pohoří byla dostatečně zastoupena. Ve vydávání průvodců nastala prozatím přestávka. Projektovaný průvodce Bosnou a Hercegovinou nebylo lze vydati pro válečné události na Balkánském poloostrově.

S ústředím družstva i s jednotlivými odbory byly udržovány přátelské styky. Při otevření nové chaty na Vršci byl náš odbor oficiálně zastoupen. Počet členstva vykazuje již několik let nepopíratelnou stagnaci, čehož třeba litovati. Za to však velká část členů skutečných se změnila ve výkonné. Koncem roku 1912 bylo 540 členů.

Večery odboru byly vždy četně navštíveny a těšily se u členstva velké oblibě. Dne 26. ledna 1912 přednášel p. J. Pojman „O cestování Bosnou a Hercegovinou“; dne 22. února p. E. Beneš „Napříč Severní Amerikou“, z cest prof. dra R. Jedličky; 26. března p. MUC. M. Klika „O životě v Jezersku“ (serie obrazů p. dra B. Jedličky). Dne 18. října p. E. Beneš „O Pyrenejích a Iberském poloostrově“ (sbírka p. prof. R. Jedličky), dne 9. prosince p. dr. J. Čermák „O slovinských Alpách“.

Výboru jest milou povinností poděkovati všem, kdo mu přispěli svojí pomocí.

V Praze, v březnu 1913.

Výbor českého odboru slovinského alpského družstva.

▽ ▽ ▽

Ze slovanských Alp a Přimoří.

NOVÉ TURÝ V SLOVINSKÝCH ALPÁCH. V Julských Alpách Viš (2669 m), nová cesta stěnou severozápadní, Dr. Jul. Kugy a jeho společníci 19. srpna 1911. (Ost.-A.-Zeitung 1912 str. 7, 8; Alpi Giulie 1912 str. 64).

Gatersperg (Leiterspitze 2242 m), prvé dostoupení severovýchodní stěnou, prvé slezání stěnou západní v sestupu, Viktor Kolodey (VII. J. der S. Wien D.-Ö.-A.-V. 1911, str. 50).

Kanin (2582 m), nový sestup jižní stěnou, Klodwig Tschada a Fr. Fanegich v létě 1911. (Mitt. d. Ak. S. Wien des D.-Ö.-A.-V. 1912, č. 1., str. 18, 24).

Mojstrovka (2332 m), první sestup po severním hřebenu, první přechod od j. k sev., Arnold Dubský, 14. srpna 1911. (Gebirgsfreund, 1911 str. 113).

Škrlatica (2738 m), nová přímá cesta jižní stěnou, Rob. Damberger a K. Niederdöckl z Lince, 20. srpna 1911. (Ö.-A.-Z. 1912 str. 155).

V Karavankách: Klek (Hahnkogel 1754 m), prvé dostoupení severní stěnou, Dr. Mühlbacher, Dr. v. Neupaur, Dr. Rosmann (z Celovce) a Dr. H. Svoboda (z Mnichova), 1. listopadu 1911 (Mitt. D.-Ö.-A.-V. 1912, str. 58).

V Savinských Alpách: Kočna (2550 m) první projití severní stěnou, v sestupu, Klodvig Tschada z Vidně, v létě 1910. — První přejití západ., později sever. hřebene, Kl. Tschada v létě 1911. Ojstřica (2300 m), první dostoupení východní stěnou, Kl. Tschada a Max Palouz, v létě 1911.

Planjava (2300 m), první dostoupení severní stěnou, Kl. Tschada a Max Palouz, v létě 1911. (Mitt. d. Ak. S. Wien des D.-O.-A.-V., 1912, č. 1., str. 18, 23, 24.)

Ještě uvádí se v německých časopisech dostoupení Jerebce (Raibler Seekopf, 2200 m) severní stěnou (Scotti, Handl, Prybil, 3. července 1911) jež však, jak jsme se již zmínili, je pouze prvním opakováním tury, provedené již dříve našim členem p. Dr. H. Tumou z Gorice. — Slovanští lezci r. 1911 spokojili se pouhým opakováním starých tur

TOWARZYSTWO TATRZANSKIE. Ze zpráv v Pamiętniku towarzystwa zaznamenáváme, že postavena bude nad Černým Jezerem (pod Koscielcem) nová ochranná chata polská nákladem 60.000 korun, k níž se loni položily základy a která bude do jara 1915 hotova. Zároveň zrestaurována byla nákladem 1028 K chata v Roztoce a nákladem 1400 K chata u Pěti Jezer.

Dnes má towarzystwo následující chaty:

1. Chatu u Mořského Oka se 14 pokoji (24 lůžek), vystavenou nákladem 79.377 K.
2. Prozatímní chatu tamtéž s 28 lůžky a s verandou, kteréž úprava a rozšíření jest zásadně stanoveno.
3. Chata v Roztoce se 24 lůžky.
4. Chata u Pěti Jezer s 8 lůžky.
5. Chata na Hali Gąsienicowej se 7 lůžky.

Dále chaty bez hospodářství a bez lůžek:

1. Na Krzyżnem, Kamenná z r. 1880.
2. V dolině Suché Vody (1889).
3. Pod Zeleným Stavem (1907).
4. Pod Posredni Turni (1890).
5. Pod Kopou Kundrackou (1909).
6. V Ciemny Smreczynach (1895) vedle 7 altánů.

Při družstvu založena jest nová přírodovědecká sekce, která vedle působení populárně vědeckého si postavila za cíl zřízení vědecké pracovny na úpatí Tater a zřízení vzorné meteorologické stanice v Zakopaném. Vedla si již prvý rok čile a jmenuje z přednášek v sekci konaných: Lytinski, O fauně jezer tatranských; Zaruski, O sněžných lavinách Tater; Stęcki, O bakteriích; Minikiewicz, O zimní fauně tamějších jezer; Limanowski, O zřídlech v dolině Bystré Vody; Żumda, O generaci a elementech flory taterské.

Pracovna počala se teprve zařizovat a disponuje dosud pouze s altimetrem a dobrým mikroskopem; místnosti výhodně poskytnuty byly v museu Chalubinského v Zakopaném, které chová mnoho nezpracovaného materiálu a které jí přenechá svou sbírku přístrojů vědeckých.

— Sekce učinila také své kroky k zřízení meteorologické stanice, při čemž ji vyšel vstříc odbor ústřední darem 300 K a dr. Dluski darováním teploměrů, psychometru a barometrů. Dále získala heliograf (Campbele Stoke) i termometr isolační a nové max. a min. termometry. Stanice byla 1. července otevřena a ustanoveni při ní dva stálí pozorovatelé.

Další nová sekce jest lyžařská, která hned 1. rokem vyvinula značnou činnost (vyznačeny zimní cesty, pořízena dráha sáňkářská a p.) Všechnu činnost za minulý rok bylo 2289 a z těch čítala sekce přírodovědecká 24, turistická 113, lyžařská 121. Příjem 30.939 K, vydání 24.588 K.

Z činnosti četných odborů towarzystwa uvádím. Odbor „Beskidy“ v Novém Sączu nově označil své cesty a postavil, kde třeba bylo, kovové orientační tabulky. Odbor měl s těmito špatné zkušenosti a aby předešel co možno jejich ničení, opatřil každou tabulku obrazem nějakého svatého, což se dobře osvědčilo. Odbor hotoví se vystaviti ochrannou chatu na „Prehybie“, odtud také snadný přechod na Spiž a Tatry. V plánu je dále chata na Konečné a Turbači. Průvodce po Bezkydách Sosnovského má vyjít letošního roku.

Odbor Čarnohorski v Kolomyji téměř dokončil stavbu chaty na Hoverli s 11 lůžky a postavil 30 nových orientačních tabulek.

Orgánu družstva „Pamiętniku tow. tatr.“ vyšel ročník 32. s programem a rozsahem ustáleným. Plná polovice tisku věnována jest spolkové agendě, seznamům členů a pod. a jen polovice jest literárně turistická. Ilustrace jsou četné a nákladné.

Celkem lze říci, že tatranské tovaryšstvo v posledních letech značně více se staralo o pokrok vlastní turistiky než bylo dříve. Sport alpský však dosud nepřešel v polskou krev, jak patrně z toho, že sekce turistická čítá pouze dvacetinu všech členů. Polský život v Tatrách jest převahou společenským, obmezující se hlavně na Zakopané a nejbližší okolí, což činnost družstva vyčerpává. Ostatně u Rusů jest tomu podobně, ačkoli ti by mohli se svým Kavkazským horstvem hrát v mezinárodním alpském důležitý úkol. Ale v Kavkaze pracují turistiky Němci z říše mnohem čelněji a vydatněji než Rusové. V Alpách samých solva kdy se na túrách střetneme s Polákem neb Rusem; pisatel alespoň v posledních 25 letech se tu se žádným z nich nesešel.

PŘÍŠTÍ (KVĚTNOVÉ) ČÍSLO ALPSKÉHO VĚSTNÍKU bude věnováno oběma hlavním českým sídlům v slovinských Alpách, Zgornjimu Jezeru a Kranjské Gorě, a bude bohatě vypraveno obrazy.

Literatura.

PLANINSKI KOLEDAR 1913. IV. ročník vydal Fr. Kocbek. Alpský kalendář jest ustálenou potřebou každého horského turisty i třeba uznati obětavost předsedy saviňského odboru p. Kocbeka, že